

IV. Plan wynikowy

Planowanie wynikowe stanowi ważny etap planowania dydaktycznego, zgodnie z klasycznym już ujęciem, które upowszechnił Bolesław Niemierko. Ten wybitny pedagog wskazał, że plan wynikowy powinien odnosić się:

- albo do działu programowego,
- albo do dużej jednostki tematycznej.

Natomiast pierwszym etapem planowania dydaktycznego, według Niemierki, powinno być **planowanie kierunkowe**, dotyczące albo jednego roku, albo – co może stanowić lepszą alternatywę – całego cyklu nauczania. Z kolei do konkretnej jednostki lekcyjnej powinno odnosić się **planowanie metodyczne**.

Jednak w ostatnich latach to teoretyczne rozróżnienie zostało zmodyfikowane. Zgodnie z aktualną tendencją planowanie wynikowe opracowywane jest do konkretnej jednostki lekcyjnej. Jest to rozwiązanie bardziej wyraziste dla nauczyciela i dla ucznia.

Zgodnie z ogólnymi zasadami dydaktyki w planowaniu wynikowym należy uwzględnić dwie zasady. Jedną z nich jest **nacisk na zdobywanie przez uczniów umiejętności**, a nie na mechaniczne zapamiętywanie informacji.

Drugą zasadą jest **wielopoziomowość**. W najbardziej uszczegółowionej wersji uwzględnia **pięć poziomów**: konieczny (K), podstawowy (P), rozszerzający (R), dopełniający (D), wykraczający (W). W realiach szkolnych poziomy te mogą być utożsamione z kolejnym ocenami – od dopuszczającej (poziom konieczny) do celującej (poziom wykraczający).

Często jednak, ze względów praktycznych, stosowane są mniej rozbudowane wersje. Jedną z nich uwzględnia **trzy poziomy**: podstawowy (P), rozszerzający (R) i dopełniający (D). Jeszcze prostszą jest ujęcie dwupoziomowe. Uwzględnia ono **dwa poziomy wymagań**: podstawowy (P) i ponadpodstawowy (PP).

Nasze rozwiązanie zawiera trzypoziomą skalę. Jest ono propozycją dla nauczycieli, którzy mogą ją przyjąć jako gotowy model lub jako materiał wyjściowy do własnego opracowania.

Jak wspomniano wcześniej, kolejne poziomy wymagań często utożsamiane są z kolejnym ocenami. Przy zastosowaniu skali trzypoziomowej może to oznaczać, że **ocenie dostatecznej** odpowiadają wymagania podstawowe, **ocenie dobrej** – wymagania rozszerzające, a **ocenie bardzo dobrej** – wymagania dopełniające.

A co z pozostałymi ocenami? Można skorzystać z następujących sugestii:

- **ocena dopuszczająca** (wymagania konieczne) – uczeń tylko częściowo spełnia wymagania podstawowe lub osiąga je przy znacznej pomocy nauczyciela;
- **ocena celująca** (wymagania wykraczające) – uczeń rozwija własne zainteresowania zagadnieniami społecznymi, politycznymi i prawnymi oraz potrafi efekty tych zainteresowań przedstawić innym.

Roczny plan wyników z wymaganiami

Nr z Podst. progr.	Temat i główne zagadnienia		Wymagania	
	poziom podstawowy Uczeń:	poziom rozszerzający Uczeń spełnia wymagania podstawowe, a ponadto:	poziom dopełniający Uczeń spełnia wymagania rozszerzające, a ponadto:	
I. PODSTAWY ŻYCIA SPOŁECZNEGO				
I.1. Człowiek istotą społeczną				
I.1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ model osobowości człowieka ▪ socjalizacja ▪ więzi i grupy społeczne ▪ role społeczne ▪ normy społeczne ▪ podziały i wykluczenie społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ posługując się wybranym przykładem, wyjaśnia, co to znaczy, że człowiek jest istotą społeczną ▪ podaje przykłady grup społecznych ▪ identyfikuje role społeczne, które sam odgrywa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyodrębnia sfery tworzące model osobowości człowieka ▪ charakteryzuje kryteria wyodrębniania grup społecznych ▪ wyjaśnia, na czym polega konflikt ról społecznych ▪ rozróżnia rodzaje norm społecznych ▪ wymienia kategorie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia różnicę między socjalizacją pierwotną a wtórną ▪ wyjaśnia różnicę między pozytywną a negatywną grupą odniesienia ▪ podaje przykłady konfliktu norm społecznych
2. Szanse i zagrożenia dobra wspólnego				
I.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ antyczne i chrześcijańskie rozumienie dobra wspólnego ▪ pojęcie dobra wspólnego w różnych doktrynach politycznych ▪ pojęcie dobra wspólnego w katolickiej nauce społecznej ▪ pojęcie społeczeństwa obywatelskiego ▪ totalitaryzm i autorytaryzm jako zagrożenie dla dobra wspólnego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ posługując się wybranym przykładem, wyjaśnia różnicę między liberalizmem a konserwatyzmem w sprawie rozumienia dobra wspólnego ▪ identyfikuje organizacje pozarządowe i fundacje jako elementy społecznego społeczeństwa obywatelskiego ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pro publico bono</i> oraz <i>non profit</i> ▪ wymienia historyczne przykłady państw totalitarnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje antyczne i chrześcijańskie rozumienie dobra wspólnego ▪ wyjaśnia istotę dobra wspólnego w katolickiej nauce społecznej ▪ wyjaśnia różnicę między organizacją pozarządową a fundacją ▪ łączy właściwe doktryny polityczne z historycznymi państwami totalitarnymi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje antyczne i chrześcijańskie rozumienie dobra wspólnego ▪ porównuje rozumienie dobra wspólnego w katolickiej nauce społecznej oraz w wybranych doktrynach politycznych ▪ wykazuje, że totalitaryzm i autorytaryzm są zagrożeniem dla dobra wspólnego
3. We wspólnocie rodzinnej i samorządowej				
I.3, I.4 VI.3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ główne funkcje rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozróżnia główne funkcje rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega etos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje, że rodzina służy

Nr z Podst. progr.	Temat i główne zagadnienia	Wymagania		
		poziom podstawowy Uczeń:	poziom rozszerzający Uczeń spełnia wymagania podstawowe, a ponadto:	poziom dopełniający Uczeń spełnia wymagania rozszerzające, a ponadto:
I.3, I.4 VI.3 cd.	<ul style="list-style-type: none"> rodzina w tradycji europejskiej krzys współczesnej rodziny rodzina w świetle polskiego prawa pojęcie wspólnoty samorządowej istota zasady pomocniczości 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy tradycyjnego modelu rodziny wymienia warunki zawarcia małżeństwa w prawie polskim wyjaśnia, na czym polega zasada pomocniczości 	<ul style="list-style-type: none"> rodziny w tradycji europejskiej omawia przepisy Konstytucji RP dotyczące rodziny wyjaśnia różnicę między rodzem a separacją podaje przykład społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> realizacji życia społecznego ludzi ocenia kierunki przemian społecznej rodziny wskazuje na związek zasady pomocniczości z katolicką nauką społeczną
I.3 I.5	4. Wspólnota państwa i narodowa <ul style="list-style-type: none"> cechy państwa funkcje państwa państw jednolite i złożone cechy narodu postawy związane z przynależnością do wspólnoty narodowej problemy współczesnego patriotyzmu Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne funkcje państwa rozdziela państwo jednolite od państwa złożonego podaje przykłady postaw patriotycznych i niepatriotycznych 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela suwerenność wewnętrzną państwa od jego suwerenności zewnętrznej charakteryzuje główne funkcje państwa wyjaśnia, czym różni się patriotyzm od szowinizmu i kosmopolityzmu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym różni się naród w znaczeniu politycznym i w znaczeniu etnicznym wskazuje, że państwo i wspólnota narodowa służą realizacji życia społecznego ludzi ocenia współczesny patriotyzm Polaków
I.6	5. Demokracja we współczesnych systemach ustrojowych <ul style="list-style-type: none"> główne formy demokracji bepośredniej monarchia a republika istota trójpodziału władzy zasady prawa wyborczego formy państwa demokratycznego ze względu na zależność między organami władzy wykonawczej i ustawodawczej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między demokracją bezpośrednią i pośrednią wymienia zasady prawa wyborczego wyjaśnia, na czym polega zasada trójpodziału władzy w państwie demokratycznym rozdziela monarchię od republiki 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje główne formy demokracji bepośredniej podaje przykłady współczesnych monarchii i republik charakteryzuje zasady prawa wyborczego wyjaśnia różnicę między systemem parlamentarnym a prezydenckim, podaje przykłady państw z systemem parlamentarnym i prezydenckim 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje większościową i proporcjonalną ordynację wyborczą charakteryzuje system parlamentarny i prezydencki wskazuje, że trójpodział władzy jest warunkiem funkcjonowania ustroju demokratycznego
I.7 VI.3	6. Prawa człowieka i obywatela <ul style="list-style-type: none"> źródła praw człowieka charakter oraz zakres praw 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy praw i wolności człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje antyczne i chrześcijańskie źródła praw człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek praw człowieka i obywatela z dziedzic

I.7 VI.3 cd.	<ul style="list-style-type: none"> i wolności człowieka podstawowe prawa i obowiązki obywateli RP konstytucyjny katalog praw i wolności człowieka i obywatela w Konstytucji RP przykłady szczegółowego ujęcia praw i wolności 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady praw oraz wolności człowieka i obywatela zawartych w Konstytucji RP wymienia konstytucyjne obowiązki dotyczące obywateli RP oraz wszystkich osób przebywających na jej terytorium 	<ul style="list-style-type: none"> omawia cechy praw i wolności człowieka rozróżnia prawa osobiste, polityczne oraz ekonomiczne, społeczne i kulturalne zawarte w Konstytucji RP 	<ul style="list-style-type: none"> twem cywilizacji zachodniej rozróżnia generacje praw człowieka charakteryzuje wybrane prawa człowieka i obywatela zawarte w Konstytucji RP postępując się wybranymi przykładami, określa granice praw człowieka i obywatela
I.8 VI.3	<p>7. Ochrona naszych praw</p> <ul style="list-style-type: none"> organizacja sądownictwa w Polsce ochrona praw w postępowaniu karnym i cywilnym ochrona praw w postępowaniu administracyjnym rola Trybunału Konstytucyjnego i Rzecznika Praw Obywatelskich w ochronie praw możliwość ochrony praw przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega postępowanie dwuinstancyjne w Polsce wymienia sądowe środki ochrony praw człowieka w Polsce podaje przykłady decyzji administracyjnych podaje główne zadanie Rzecznika Praw Obywatelskich 	<ul style="list-style-type: none"> postępując się schematem, charakteryzuje organizację sądownictwa w Polsce omawia działalność Rzecznika Praw Obywatelskich określa warunki ważności decyzji administracyjnych wyjaśnia, kto i kiedy może zwracać się o pomoc do Trybunału Konstytucyjnego wymienia przykładowe instytucje władzy i administracji publicznej, które powinny stać na straży naszych praw 	<ul style="list-style-type: none"> omawia sposoby odwoływania się od orzeczeń sądowych i decyzji administracyjnych wymienia przykłady organizacji pozarządowych, które wspierają ochronę praw człowieka określa warunki ważności decyzji administracyjnych wyjaśnia znaczenie skargi konstytucyjnej wyjaśnia, kto i kiedy może zwracać się o pomoc do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
II. KSZTAŁTOWANIE POWOJENNEGO ŚWIATA				
II.1	<p>8. Podstawy powojennego świata</p> <ul style="list-style-type: none"> polityczne konsekwencje drugiej wojny światowej społeczne i gospodarcze następstwa wojny kulturowe skutki wojny potraktki działalności ONZ problem niemiecki wyzwalanie się kolonii utworzenie państwa Izrael 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polegał dwubiegunowy układ sił w powojennym świecie oraz ład jałtański podaje przykłady społecznych, gospodarczych i kulturowych skutków drugiej wojny światowej wymienia główne decyzje konferencji poczdamskiej w sprawie Niemiec wyjaśnia, w jakim celu została utworzona ONZ 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje przykłady społecznych, gospodarczych i kulturowych skutków drugiej wojny światowej postępując się mapką, wskazuje zasięg i etapy dekolonizacji w Azji Południowo-Wschodniej wyjaśnia cel i charakter procesu norymberskiego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne przyczyny dekolonizacji wyjaśnia, jaką rolę w działalności ONZ miała odgrywać Rada Bezpieczeństwa postępując się mapką, wykazuje, że utworzenie państwa Izrael stało się przyczyną konfliktu na Bliskim Wschodzie

Nr z Podst. progr.	Temat i główne zagadnienia	Wymagania		
		poziom podstawowy	poziom rozszerzający	poziom dopełniający
II.2 II.4	9. Początki zimnej wojny <ul style="list-style-type: none"> ▪ zapadanie żelaznej kurtyny ▪ podział Niemiec ▪ gospodarczy i polityczny podział Europy ▪ utworzenie ChRL ▪ wojna w Korei 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje główną przyczynę zimnej wojny ▪ wyjaśnia termin <i>żelazna kurtyna</i> ▪ posługując się mapką, wskazuje granice między państwami zachodnimi a blokiem wschodnim ▪ wymienia nazwy organizacji militarnych po obu stronach żelaznej kurtyny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia przejawy sowietyzacji państw bloku wschodniego bezpośrednio po zakończeniu drugiej wojny światowej ▪ podaje główną przyczynę podziału Niemiec ▪ wyjaśnia przyczyny i następstwa planu Marshalla ▪ posługując się mapką, charakteryzuje sytuację na Dalekim Wschodzie po zakończeniu drugiej wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ posługując się mapką, wyodrębnia etapy tworzenia dwóch państw niemieckich ▪ wyjaśnia, co oznaczała doktryna Trumana ▪ ocenia znaczenie objęcia władzy w Chinach przez komunistów ▪ wyjaśnia przyczyny i następstwa wojny w Korei
II.5 II.6 II.7	10. Powojenne wyzwania dla Polaków <ul style="list-style-type: none"> ▪ polityka Stalina wobec walczącej Polski ▪ kraj i ludzie w nowych granicach ▪ zmiany sytuacji politycznej ▪ sytuacja gospodarcza ▪ walka i terror ▪ sfalszowane referendum i wybory 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ posługując się mapką, wskazuje zmiany granic Polski po zakończeniu drugiej wojny światowej ▪ wymienia gospodarcze i społeczne skutki drugiej wojny światowej dla Polski ▪ podaje przykłady sprzeciwu i oporu wobec władzy komunistycznej w latach 1945–1947 ▪ wyjaśnia, kim byli „żołnierze wyklęci” 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje gospodarcze i społeczne skutki drugiej wojny światowej dla Polski ▪ wymienia główne siły polityczne w Polsce po zakończeniu drugiej wojny światowej ▪ charakteryzuje różne reakcje społeczeństwa polskiego na rządzących komunistów, uwzględniając postawę sprzeciwu i oporu ▪ wymienia najważniejsze metody sowietyzacji Polski w latach 1945–1947 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyodrębnia główne etapy przemowy władzy w Polsce przez komunistów w latach 1945–1947 ▪ charakteryzuje najważniejsze mechanizmy sowietyzacji Polski w latach 1945–1947 ▪ ocenia gospodarcze i społeczne skutki drugiej wojny światowej dla Polski
II.6 II.7 II.8	11. Nasilanie sowietyzacji Polski <ul style="list-style-type: none"> ▪ utworzenie PZPR ▪ nasilanie terroru ▪ podstawy ustrojowe PRL 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia przejawy oporu wobec terroru stosowanego przez władzę komunistyczną 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje metody sowietyzacji Polski w latach 1948–1956 ▪ posługując się schematem, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje, że utworzenie PZPR i uchwalenie Konstytucji PRL było końcowym etapem przem-

II.6	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prześladowanie Kościoła katolickiego ▪ kultura w cieniu ideologii 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ w latach 1948–1956 podaje przykłady metod sowie-tyzacji Polski w tym okresie (wyjaśniając znaczenie skrótów-ów PZPR i PRL) ▪ charakteryzuje politykę władz wobec Kościoła katolickiego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia kształtowanie się sytemu partyjnego w Polsce od 1950 roku ▪ ocenia politykę władz wobec Kościoła katolickiego ▪ charakteryzuje sytuację gospo-darczą Polski w czasach planu sześcioletniego 	<p>omawiania władzy w Polsce przez komunistów</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia sytuację gospodarczą Polski w czasach planu sześci-oletniego
II.4	12. Nowe przejawy zimnej wojny			
III.3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ polityka sowiecka po śmierci Stalina ▪ kryzys kubański ▪ ambicje komunistycznych Chin ▪ wojna w Wietnamie ▪ dyktatura Czerwonych Khmerów ▪ nierozwiązany konflikt na Bliskim wschodzie ▪ interwencja sowiecka w Afgani-stanie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia przyczyny zbudowa-nia muru berlińskiego ▪ posługując się mapką, wymie-nia formy interwencji amery-kańskiej w Wietnamie ▪ posługując się mapką, wskazuje kierunki interwencji sowieckiej w Afganistanie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego kryzys ku-bański był zagrożeniem dla po-koju światowego ▪ wymienia założenia i skutki tzw. Wielkiego Skoku w ChRL ▪ charakteryzuje ludobójczą po-lytykę Czerwonych Khmerów w Kambodży ▪ wymienia skutki tzw. wojny sześciodniowej na Bliskim Wschodzie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia założenia i skutki tzw. rewolucji kulturalnej w ChRL ▪ wyjaśnia, dlaczego układ w Camp David nie zakończył konfliktu na Bliskim Wscho-dzie ▪ porównuje interwencję amery-kańską w Wietnamie z inter-wencją sowiecką w Afganistanie
II.3	13. Przemiany w świecie zachodnim			
III.2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ na drodze do jedności europejskiej ▪ rozwój integracji europejskiej ▪ następstwa rewolucji naukowo-technicznej ▪ przejawy kultury masowej ▪ bunt młodzieży ▪ ideowe następstwa buntu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ posługując się mapką, wskazuje państwa, które rozpoczęły inte-grację europejską ▪ wyodrębnia dwa pierwsze etapy integracji europejskiej, używa-jąc nazw: Europejska Wspólno-ta Węgla i Stali oraz Europejska Wspólnota Gospodarcza ▪ wymienia główne przejawy buntu młodzieży na Zachodzie w 1968 roku ▪ podaje co najmniej dwa przy-kłady osiągnięć rewolucji naukowo-technicznej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje rozwój integra-cji europejskiej do 1957 roku ▪ wskazuje na polityczne i kultu-rowe tło integracji europejskiej ▪ charakteryzuje przemiany oby-czajowe określane jako rewolu-cja 1968 roku 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje rozwój integra-cji europejskiej do 1987 roku ▪ charakteryzuje wybrane prze-jawy rewolucji naukowo-tech-nicznej ▪ ocenia następstwa rewolucji 1968 roku ▪ analizując tekst źródłowy (frag-ment deklaracji Schumana), określa przesłanki integracji europejskiej

Nr z Podst. progr.	Temat i główne zagadnienia	Wymagania		
		poziom podstawowy	poziom rozszerzający	poziom dopełniający
III.1 III.4	14. Łagodzenie sowyetyzacji Polski <ul style="list-style-type: none"> ▪ trudny początek „odwilży” ▪ Poznański Czerwiec 1956 roku ▪ oczekiwanie na zmiany ▪ październikowy przełom ▪ kierunki zmian w gospodarce i kulturze ▪ nowe konflikty władz PRL z Kościołem katolickim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia przyczyny i bezpośrednie następstwa protestów społecznych w czerwcu 1956 roku ▪ wskazuje okoliczności powrotu Władysława Gomułki do władzy ▪ podaje przykłady sposobów walki władz PRL z Kościołem katolickim po 1956 roku 	<p>Uczeń spełnia wymagania podstawowe, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie protestów społecznych w czerwcu 1956 roku ▪ wyodrębnia etapy przemian w Polsce w latach 1956–1957 ▪ charakteryzuje zmiany dokonane w Polsce po październiku 1956 roku ▪ charakteryzuje sposoby walki władz PRL z Kościołem katolickim po 1956 roku 	<p>Uczeń spełnia wymagania rozszerzające, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje, że Jasnogórskie Śluby Narodu były etapem przełomu w Polsce ▪ ocenia zmiany dokonane w Polsce po październiku 1956 roku ▪ ocenia sposoby walki władz PRL z Kościołem katolickim po 1956 roku
III.5 III.6 IV.2	15. Kryzysowe przesilenie w PRL <ul style="list-style-type: none"> ▪ cienie „małej stabilizacji” ▪ protesty w marcu 1968 roku ▪ stłumienie Praskiej Wiosny ▪ protesty w grudniu 1970 roku ▪ budowa „drugiej Polski” 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia przyczyny i bezpośrednie następstwa protestów społecznych w marcu 1968 roku ▪ wymienia przyczyny i bezpośrednie następstwa protestów społecznych w grudniu 1970 roku ▪ podaje co najmniej dwa przykłady zmian, jakie dokonały się w życiu Polaków na początku lat siedemdziesiątych XX wieku 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje przebieg protestów społecznych w marcu 1968 roku ▪ wyjaśnia, czym była Praska Wiosna i co oznaczała doktryna Breżniewa ▪ charakteryzuje przebieg protestów społecznych w grudniu 1970 roku 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje na różne konteksty protestów społecznych w marcu 1968 roku ▪ porównuje przyczyny i skutki interwencji sowieckiej na Węgrzech w 1956 roku oraz stłumienia Praskiej Wiosny w 1968 roku ▪ ocenia polityczne i ekonomiczne skutki protestów społecznych w grudniu 1970 roku
III. CZAS WAŻNYCH ZMIAN				
IV.3 IV.4 V.1	16. Jan Paweł II. Droga do „Solidarności” <ul style="list-style-type: none"> ▪ protesty i opozycja ▪ załamanie gospodarce ▪ pielgrzymka Jana Pawła II do Ojczyzny ▪ przełomowy pontyfikat 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia przyczyny i bezpośrednie następstwa protestów społecznych w czerwcu 1976 roku ▪ omawia okoliczności pielgrzym- 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne przejawy opozycji w Polsce po 1975 roku ▪ omawia przebieg pielgrzymki Jana Pawła II do Ojczyzny w 1979 roku 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje główne przejawy opozycji w Polsce po 1975 roku ▪ ocenia konsekwencje pielgrzymki Jana Pawła II do Ojczyzny w 1979 roku

IV.3 IV.4 V.1 cd.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ od strajków do porozumień społecznych ▪ „czas „Solidarności” ▪ nasilanie konfrontacji 	<p>ki Jana Pawła II do Ojczyzny w 1979 roku</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ określa charakter protestów społecznych w sierpniu 1980 roku ▪ wyjaśnia, że NSZZ „Solidarność” był nie tylko związkiem zawodowym, ale też masowym ruchem społecznym 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje pontyfikat Jana Pawła II ▪ wyjaśnia proces powstawania ruchu społecznego „Solidarność” 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, jakie znaczenie dla świata miał pontyfikat Jana Pawła II ▪ wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski i dla innych państw miał ruch społeczny „Solidarność” 	
IV.2 V.3 V.4	<p>17. Przebieg i skutki stanu wojennego</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ początek wojny z narodem ▪ pod wojskowa dyktaturą ▪ droga do „normalizacji” ▪ wyzwania po stanie wojennym ▪ sowieckie zmiany szansą dla Polaków ▪ utworzenie Komitetu Obywatelskiego 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa ramy chronologiczne trwania stanu wojennego ▪ wymienia przejawy stanu wojennego ▪ wymienia bezpośrednie następstwa wprowadzenia stanu wojennego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje rolę Kościoła katolickiego w Polsce w czasach stanu wojennego ▪ wymienia przejawy oporu społeczeństwa po wprowadzenia stanu wojennego ▪ wyjaśnia znaczenie terminu <i>pierestrojka</i> ▪ wyjaśnia, że Komitet Obywatelski reprezentował część umiarkowanej opozycji politycznej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia wpływ stanu wojennego na postawy oraz warunki życia Polaków ▪ ocenia rolę pielgrzymek Jana Pawła II do kraju w 1983 i w 1987 roku ▪ charakteryzuje znaczenie programu <i>pierestrojki</i> ▪ wyjaśnia okoliczności powołania Komitetu Obywatelskiego
V.5 V.6	<p>18. Przelomowy 1989 rok</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kontrakt Okrągłego Stołu ▪ wybory do Sejmu i Senatu ▪ wybór gen. Jaruzelskiego na prezydenta PRL – powołanie rządu Tadeusza Mazowieckiego ▪ kierunki dalszych zmian ▪ przyczyny i przebieg Jesieni Narodów 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia strony uczestniczące w obradach Okrągłego Stołu ▪ postępując się diagramem, omawia układ sił politycznych w Sejmie PRL po czerwcu 1989 roku, ▪ wymienia bezpośrednie następstwa tych wyborów (objęcie urzędu Prezydenta PRL przez gen. Wojciecha Jaruzelskiego oraz powołanie rządu Tadeusza Mazowieckiego) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia najważniejsze decyzje podjęte podczas obrad Okrągłego Stołu ▪ wyjaśnia znaczenie wyborów parlamentarnych z czerwca 1989 roku ▪ charakteryzuje zmiany polityczne w Polsce w drugiej połowie 1989 roku ▪ omawia zasięg terytorialny i główne skutki Jesieni Narodów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia przesłanki obrad Okrągłego Stołu ▪ analizuje zmiany polityczne w Polsce w drugiej połowie 1989 roku ▪ charakteryzuje przebieg Jesieni Narodów, wskazując na rolę polskiej „Solidarności” i nacucia papieża Jana Pawła II
V.7	<p>19. Ocena rządów komunistycznych w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ problem niesuwerenności 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady faktów świad- 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia przyczyny niesuweren- ▪ wykazuje, że Polska pod rząda-

Nr z Podst. progr.	Temat i główne zagadnienia	Wymagania		
		poziom podstawowy	poziom rozszerzający	poziom dopełniający
V.7 cd.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sprawowanie władzy ▪ zmiany gospodarcze ▪ nowe społeczeństwo ▪ sytuacja kultury 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ cząych o tym, że Polska pod rządami komunistów była państw niesuwerennym ▪ wykorzystując wskaźniki podane w tabelce, ocenia sytuację gospodarczą PRL na tle innych państw europejskich ▪ wykorzystując wskaźniki podane w tabelce, określa kierunki przemian struktury ludności według źródła utrzymania 	<p>Uczeń spełnia wymagania podstawowe, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ności Polski po 1945 roku ▪ analizując schemat, wyjaśnia mechanizm kryzysów władzy w Polsce pod rządami komunistów ▪ omawia zmiany w strukturze społecznej Polski po 1945 roku ▪ podaje przykłady pozytywnych i negatywnych zmian w kulturze polskiej po 1945 roku 	<p>Uczeń spełnia wymagania rozszerzające, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ mi komunistów była państwem niesuwerennym ▪ ocenia skutki zmian gospodarczych w Polsce pod rządami komunistów ▪ charakteryzuje wybrane zmiany w kulturze polskiej po 1945 roku ▪ wyodrębnia główne czynniki i chronologiczne w dziejach Polski pod rządami komunistów
V.8 V.10	<p>20. Pierwsze lata polskiej transformacji</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pierwsze powszechne wybory prezydenckie (Lech Wałęsa głową państwa) ▪ przejawy niestabilności sceny politycznej ▪ w stronę gospodarki rynkowej ▪ skutki zmian ekonomicznych ▪ pierwsze demokratyczne wybory parlamentarne ▪ Aleksander Kwaśniewski nowym prezydentem 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia nazwiska dwóch pierwszych Prezydentów RP, wskazując, przez jakie ugrupowania polityczne byli oni wysunięci ▪ wyjaśnia znaczenie terminu <i>lustracja</i> ▪ wymienia główne założenia tzw. planu Balcerowicza 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia przebieg pierwszych powszechnych wyborów prezydenckich ▪ wyjaśnia okoliczności upadku rządu Jana Olszewskiego ▪ charakteryzuje główne założenia oraz bezpośrednie efekty tzw. planu Balcerowicza ▪ porządkuje chronologicznie główne etapy zmian politycznych (od pierwszych powszechnych wyborów prezydenckich do uchwalenia Konstytucji RP) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje niestabilność polskiej sceny politycznej w pierwszych latach transformacji ▪ przedstawia i uzasadnia własne stanowisko wobec problemu lustracji ▪ ocenia gospodarce i społeczne skutki tzw. planu Balcerowicza
VI.3	<p>21. Ustrój państwa według Konstytucji RP</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rola i treść preambuły ▪ organizacja i funkcje Sejmu oraz Senatu ▪ proces legislacyjny ▪ kompetencje Prezydenta RP 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest preambuła ▪ wymienia organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej w Polsce ▪ postępując się schematem, omawia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ postępując się schematem, omawia główne funkcje Sejmu i Senatu ▪ różni trzy rodzaje większości w głosowaniach parlamentarnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje preambułę do Konstytucji RP ▪ omawia przebieg procesu legislacyjnego w Polsce ▪ postępując się schematem, omawia

VI.3 cd.	<ul style="list-style-type: none"> zadania powoływania i kompetencje Rady Ministrów organizacja władzy sądowniczej 	<p>wia główne funkcje Sejmu</p> <ul style="list-style-type: none"> postępując się schematem, omawia główne kompetencje Prezydenta RP 	<ul style="list-style-type: none"> postępując się schematem, omawia główne kompetencje i zadania Rady Ministrów wyjaśnia, na czym powinna polegać niezawisłość sądów w Polsce 	<p>wia procedury powoływania Rady Ministrów</p>
IV. CORAZ BLIŻEJ WSPÓLCZESNOŚCI				
VI.2	22. Polska na przełomie XX i XXI wieku			
<ul style="list-style-type: none"> wybory parlamentarne w 1997 roku reformowanie państwa problemy gospodarcze i społeczne druga kadencja Aleksandra Kwaśniewskiego wybory parlamentarne w 2001 roku podwójna wygrana PiS w wyborach w 2005 roku (Lech Kaczyński – Prezydentem RP) 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwiska dwóch kolejnych Prezydentów RP, wskazując, przez jakie ugrupowania polityczne byli oni wysunięci postępując się diagramami, omawia wyniki wyborów do Sejmu w latach 1997, 2001 i 2005 podaje nazwy czterech reform wprowadzonych przez rząd Jerzego Buzka 	<ul style="list-style-type: none"> postępując się diagramami, porównuje wyniki wyborów do Sejmu w 1997, 2001 i 2005 roku porządkuje chronologicznie główne etapy zmian politycznych w latach 1997–2005 podaje przykłady korzystnych i niekorzystnych zmian w Polsce w latach 1997–2005 	<ul style="list-style-type: none"> postępując się diagramami, analizuje wyniki wyborów do Sejmu w 1997, 2001 i 2005 roku omawia przebieg i wyniki wyborów prezydenckich w 2000 i 2005 roku ocenia wybrane zjawiska życia publicznego w Polsce w latach 1997–2005 	
VII.3	23. Samorząd terytorialny w Polsce			
<ul style="list-style-type: none"> organizacja samorządu terytorialnego źródła finansowania zadań samorządu terytorialnego obszary zadań różnych szczebli samorządu terytorialnego referendum lokalne jako forma demokracji bezpośredniej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega trój-szczeblowy system samorządu terytorialnego sytuuje przynależność swojej miejscowości w tym systemie (gmina, powiat, województwo) rozdziela organy stanowiące i organy wykonawcze samorządu terytorialnego wymienia przykłady zadań samorządu gminnego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady zadań samorządu powiatowego i gminnego wyjaśnia kompetencje organów stanowiących i organów wykonawczych samorządu terytorialnego podaje główne źródła finansowania zadań samorządu terytorialnego rozdziela dwa rodzaje referendów lokalnych 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje zadań samorządu terytorialnego i przyporządkowuje tym zadaniom właściwe źródła finansowania charakteryzuje procedury prowadzenia referendum lokalnego 	
VI.1 VI.4	24. Polska w nowym ładzie międzynarodowym			
<ul style="list-style-type: none"> zjednoczenie Niemiec rozpad ZSRS 	<ul style="list-style-type: none"> postępując się mapką, omawia otoczenie polityczne Polski po 	<ul style="list-style-type: none"> omawia okoliczności zjednoczenia Niemiec i rozpadu ZSRS 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje następstwa traktatu w Maastricht 	

Nr z Podst. progr.	Temat i główne zagadnienia	Wymagania		
		poziom podstawowy	poziom rozszerzający	poziom dopełniający
VI.1 VI.4 cd.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ inne zmiany na mapie Europy ▪ rozszerzanie NATO, zwiększenie bezpieczeństwa Polski ▪ utworzenie Unii Europejskiej ▪ Polska w UE ▪ agresywna polityka Rosji ▪ Polska na wschodniej flance NATO 	<p>Uczeń:</p> <p>1993 roku</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski ma przynależność do NATO ▪ postępując się wybranymi przykładami, wyjaśnia, jak zmieniła się sytuacja Polski po przystąpieniu do Unii Europejskiej 	<p>Uczeń spełnia wymagania podstawowe, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje Artykuł 5 Traktatu Północnoatlantyckiego ▪ postępując się tabelką, omawia kompetencje głównych organów Unii Europejskiej ▪ wyjaśnia znaczenie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej ▪ postępując się mapkami, omawia etapy rozszerzania NATO oraz Unii Europejskiej 	<p>Uczeń spełnia wymagania rozszerzające, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje, że polityka Rosji stała się zagrożeniem dla bezpieczeństwa i pokoju w Europie ▪ ocenia skutki obecności Polski w Unii Europejskiej
VII.1 VII.2	<p>25. W cieniu katastrofy smoleńskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przyspieszone wybory parlamentarne w 2007 roku ▪ spory na szczytach władzy ▪ wyzwania ekonomiczne (problem dostaw gazu) ▪ katastrofa smoleńska ▪ reakcje na katastrofę ▪ badanie przyczyn katastrofy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ postępując się diagramem, omawia wyniki wyborów do Sejmu w 2007 roku ▪ wyjaśnia, dlaczego zbudowany został gazoport w Swinoujściu ▪ omawia okoliczności katastrofy smoleńskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ postępując się diagramami, porównuje układ sił politycznych w Sejmie w latach 2005 i 2007 ▪ podaje przykłady sporów politycznych w Polsce w latach 2007–2010 ▪ omawia sytuację w kraju bezpośrednio po katastrofie smoleńskiej ▪ przedstawia oficjalne ustalenia przyczyn katastrofy smoleńskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ interpretuje układ sił politycznych w Polsce po wyborach do Sejmu w 2007 roku ▪ analizuje fragment „Oświadczenia posłów i senatorów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie uczczenia pamięci Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i członków Jego Delegacji – ofiar katastrofy lotniczej pod Smoleńskiem” ▪ ocenia znaczenie katastrofy smoleńskiej dla państwa polskiego
VIII.1 VIII.2	<p>26. Po katastrofie smoleńskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wybory prezydenckie (zwycięstwo Bronisława Komorowskiego) ▪ wybory parlamentarne w 2011 roku ▪ podziały polityczne w kraju ▪ podwójna wygrana PiS w wyborach 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia nazwiska dwóch kolejnych Prezydentów RP, wskazując, przez jakie ugrupowania polityczne byli oni wysunięci 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia okoliczności i konsekwencje wyborów prezydenckich w 2010 roku ▪ postępując się diagramami, porównuje wyniki wyborów do 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje przemiany polityczne w Polsce w latach 2010–2015 ▪ omawia wybrane przejawy niepokojów społecznych w kraju,

<p>VII.1 VII.2 cd.</p>	<p>w 2015 roku (Andrzej Duda – Prezydentem RP)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ postępując się diagramami, omawia wyniki wyborów do Sejmu w 2011 i 2015 roku ▪ podaje przykłady kontrowersyjnych zjawisk w polskim życiu publicznym w latach 2010–2015 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sejm w 2011 i 2015 roku wyjaśnia, jakie zmiany w systemie emerytalnym zostały wprowadzone z inicjatywy rządu w 2012 roku ▪ wyjaśnia, na czym polegało podwójne zwycięstwo PiS w 2015 roku 	<p>wskazując ich źródła ocenia przesłanki i skutki zmian w systemie emerytalnym</p>
<p>V.9 VII.5</p>	<p>27. Być obywatel, być Polakiem</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ droga do społeczeństwa obywatelskiego ▪ formy aktywności społecznej ▪ mniejszości narodowe i etniczne w Polsce ▪ główne skupiska Polaków na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady aktywności społecznej Polaków po 1989 roku ▪ wyjaśnia, z jakim szczególnym prawem łączy się status organizacji pożytku publicznego ▪ postępując się mapką, wskazuje państwa, w których znajdują się największe skupiska Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia czynniki sprzyjające oraz niesprzyjające rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego w Polsce ▪ charakteryzuje wybrane przykłady społeczeństwa obywatelskiego w Polsce ▪ wyjaśnia, do których zbiorowisk Polaków poza krajem powinien być używany termin <i>Polonia</i> ▪ wyjaśnia, komu przysługują Karta Polaka 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia znaczenie wolontariatu dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego ▪ wymienia główne mniejszości narodowe i etniczne w Polsce ▪ wyjaśnia przyczyny obecności licznych skupisk Polaków na świecie ▪ wyjaśnia, jakie prawa daje jej posiadaczowi Karta Polaka
<p>VII.4 VII.6</p>	<p>28. Wyzwania integracyjne i informatyczne</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kierunki zmian prawnych w UE w latach 2004–2007 ▪ znaczenie brexitu ▪ polityka klimatyczna UE ▪ przesłanki rewolucji informatycznej ▪ społeczeństwo upowszechnienia technik cyfrowych ▪ gospodarce i kulturowe upowszechnienie technik cyfrowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polegał brexit ▪ określa, jaki jest główny cel polityki klimatycznej UE ▪ podaje przykłady zastosowań technik cyfrowych ▪ podaje przykłady wpływu technik cyfrowych na życie jednostek i społeczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czego dotyczył traktat Lizboński ▪ charakteryzuje główne metody wdrażania polityki klimatycznej UE ▪ wyjaśnia, dlaczego ważne jest nieuleganie manipulacji stosowanej za pomocą mediów cyfrowych ▪ podaje przykłady wpływu technik cyfrowych na sferę gospodarki i kultury ▪ charakteryzuje jeden z tych przykładów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje, że brexit miał duże znaczenie dla dalszego funkcjonowania UE ▪ analizuje założenia i metody wdrażania polityki klimatycznej UE ▪ postępując się diagramem, wyjaśnia, dlaczego Internet nazywany jest medium socjoaktywnym ▪ ocenia wybrane przejawy następstw upowszechnienia technik cyfrowych